

Egeresi Zoltán¹

Törökország és Afrika szarva kapcsolata

A tanulmány Törökország Afrika szarvához fűződő, az elmúlt másfél évtizedben egyre tevékenyebb és komplexebbé váló külpolitikai jelenlétét vizsgálja a szerep-elmélet (role theory) keretében. A kutatás arra keresi a választ, hogy Ankara milyen külpolitikai szerepfelfogásokat alakított ki és érvényesít a régióban, valamint ezek miként jelennek meg a gyakorlati külpolitikai tevékenységben. A vizsgálat módszertani alapját Recep Tayyip Erdoğan török államfő 2014 és 2025 között elhangzott, Afrika szarvához kapcsolódó beszédeinek kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzése képezi. Az eredmények azt mutatják, hogy Törökország a régióban nem egységes külpolitikai szerepfelfogást követ, hanem országonként differenciált, hierarchizált szerepkészletet alkalmaz, amely rugalmas, szerepalapú középfatalemi stratégiát tükröz egy geopolitikailag erősen fragmentált térségben.

Kulcsszavak: Törökország, Szomália, Etiópia, Afrika szarva, szerepelmélet

Türkiye's Relations with the Horn of Africa

The study examines Turkey's foreign policy presence in the Horn of Africa, which has become increasingly active and complex over the past decade and a half, through the theoretical framework of role theory. The research seeks to identify the foreign policy role conceptions that Ankara has developed and enacted in the region, and to analyze how these roles are reflected in practical foreign policy behavior. Methodologically, the analysis is based on a qualitative and quantitative content analysis of speeches delivered by Turkish President Recep Tayyip Erdoğan between 2014 and 2025 that relate to the Horn of Africa. The findings indicate that Turkey does not pursue a single, uniform foreign policy role in the region, but instead applies a differentiated and hierarchical set of roles across countries, reflecting a flexible, role-based middle power strategy in a highly fragmented geopolitical environment.

Keywords: Türkiye, Somalia, Ethiopia, Horn of Africa, role theory

Bevezetés

Az utóbbi években egyre nagyobb média-, illetve tudományos figyelmet kapott Törökország átalakuló külpolitikája,² afrikai tevékenysége, ami nem meglepő, hiszen egyre gyakoribb interakciókat láthatunk: gombamód nőttek ki egymás után a török diplomáciai képviselők, jelentek meg a török *soft power* jól ismert intézményei, így a Török Fejlesztési és Segélyezési Ügynökség (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, TİKA) irodái, illetve a Yunus Emre kulturális intézetek – hogy csak néhány fontosabbat

¹ Egeresi Zoltán az NKE EJK JLI tudományos munkatársa. E-mail: egeresi.zoltan@uni-nke.hu

² Lechner Zoltán (2023): *Törökország és a poszthegeemoniális világrend*. *Eurázsiai Szemle*, 3(4), 54–78.

emeljünk ki.³ A *soft* eszközökön túl azonban egyre több hírt lehet hallani arról, hogy Törökország katonai megállapodásokat köt afrikai országokkal, drónokat szállít nekik; a megnövekedett katonai és diplomáciai együttműködésben pedig megkülönböztetett figyelmet kap Afrika szarva (szűkebb értelemben Szomália, Etiópia, Dzsibuti, Eritrea, tágabb értelemben még Szudán és Dél-Szudán, valamint Kenya tartozik a régióba), azon belül is elsősorban Szomália. Az utóbbi másfél évtizedben egyre szorosabbá fűzött viszonyoknak köszönhetően Törökország fontos szereplővé nőtt ki magát a régióban.

A magyarországi, illetve magyar nyelvű szakirodalom is igyekezett követni a változásokat, és számos átfogó tanulmány látott napvilágot Törökország afrikai tevékenysége kapcsán. Ezek egy része kifejezetten Törökország Afrika-politikájának változását igyekezett felvázolni;⁴ kronologikus sorrendben a főbb politikai és gazdasági tényezőket,⁵ eredményeket mutatták be, rávilágítva a szédületes változásra, olykor emellett kitérve egy-egy specifikus területre. E területeken belül elsősorban a katonai együttműködés kapott nagyobb figyelmet,⁶ s a kutatás főleg a somáliai–török katonai kapcsolatok elemzésére vállalkozott.⁷ A közelmúltban a török hadiiparról és a hadiipari termékek afrikai előretöréséről még disszertáció is született.⁸ A művek másik része elsősorban Afrika szarvára koncentrálna az ottani nagy- és középhatalmi versengés keretében tért ki Törökország szerepére.⁹ E tanulmányok rámutatnak, hogy Törökország új szereplő a régióban, ugyanakkor gyorsan építi befolyását, elsősorban Szomáliában.

Ezek a tanulmányok, noha kiemelik a török külpolitika különböző céljait és motivációit, így a piacszerzést vagy humanitárius megfontolásokat, de nem adnak átfogó elméleti keretet a török külpolitika magyarázatához Afrika szarvát illetően, így további vizsgálódásra adnak teret. A dolgozat emiatt a sokszínű külpolitikai jelenlét megértésére vállalkozik, amelyhez a szerepelmélet (*role theory*) elméleti keretét hívja segítségül. A dolgozat tézise szerint a török külpolitika 2010-es évek legelején induló régiós érdeklődése alapvetően humanitárius segítségnyújtás örve alatt vált egyre összetettebb jelenlétté és épített ki sokrétű kapcsolatrendszert Afrika szarvának országaival. Ez a sokrétű kapcsolatrendszer pedig a török döntéshozók által meghatározott szerepek formájában jelenik meg a térségben. A tanulmány ezeket a szerepeket szeretné beazonosítani, majd pedig gyakorlati

³ Biró Dávid (2022): *Hegemonia és befolyásszerzés Ankara politikájában. Soft power elemek a kulturális kapcsolatokról a szunnita iszlám vallási dominanciájáig. Külügyi Műhely*, 4(1), 149–174.

⁴ Marsai Viktor (2016): Törökország Afrika-politikája. In Baranyi Tamás Péter – Szálkai Kinga (szerk.): *Újhold. A török külpolitika útkeresése a 21. század elején*. Budapest: Antall József Tudásközpont, 296–313; Besenyő János – Oláh Péter (2012): *Új szereplő az afrikai kontinensen: Törökország. Szakmai Szemle*, 2, 66–79.

⁵ Lásd Dudlák Tamás (2018): *A török déli nyitás politikája. Soft power eszközök Afrikában. Afrika Tanulmányok*, 12(1–3), 31–54; Dudlák, Tamás (2024): *Southern Opening. Turkish Soft Power in Sub-Saharan Africa. Journal of Balkan and Black Sea Studies*, 7(13), 89–114; Egeresi Zoltán (2022): *Törökország afrikai nyitása. KKI Elemzések*, 2022/3.

⁶ Besenyő, János (2023): *Turkey's Growing Interest in the African Continent. Journal of Central and Eastern European African Studies*, 1(1–2), 70–89; Besenyő, János – Málnássy, András (2024): *Geopolitical Dimension of Libyan Drone Warfare. The Use of Turkish Drones on the North African Battlefields. Defence and Strategy*, 24(1), 3–17.

⁷ Petrőcz, Jordán Olivér (2023): Turkey in the Horn of Africa. Turkish-Somali Military Connections Focused on the Turkish Military Camp in Mogadishu, Somalia. *Journal of Central and Eastern European African Studies*, 3(4), 44–57.

⁸ Málnássy András (2023): *A török hadiipar helyzete és tevékenysége az afrikai kontinensen*. PhD-disszertáció. Budapest: Óbudai Egyetem.

⁹ Marsai Viktor (2020): *A közel-keleti hatalmak versenyfutása Kelet-Afrikáért – a fókuszban Szomália. Külügyi Szemle*, 19, 156–178.

megtestesülésüket bemutatni és elemezni. Röviden összefoglalva: Törökország milyen szerepeket vett magára Afrika szarván az utóbbi 15 évben, s ezek mennyire jelennek meg a régiós török külpolitikai gyakorlatban?

A vonatkozó elméleti szakirodalom bemutatása után ehhez alapvetően Recep Tayyip Erdoğan elérhető beszédeit veszem górcső alá diskurzuselemzéssel, amelyek a téma szempontjából relevánsak (részletesen lásd a módszertani részben). Ennek oka, hogy a beszédek az államfő honlapján lehet elérni, azok 2014 derekától kutathatók, mivel akkor lett Erdoğan államfő (azóta a miniszterelnökség honlapja megszűnt, a miniszterelnökként tartott beszédeit tartalmazó adatbázis sem elérhető). S bár a szerepelméleti megközelítés a 2014 óta elhangzott államfői beszédekre fókuszál, az egész régiós politika nyitányát jelentő szomáliai nyitás kezdetétől (2011) vizsgálja az eseményeket, s veszi górcső alá, hogyan alakult a török külpolitika a régióban az utóbbi 15 évben.

Elméleti és módszertani megközelítések

Holsti a nemzeti szerepfelfogásokkal foglalkozó munkájában megteremtette a szerepelmélet alapjait a nemzetközi kapcsolatok kutatásában.¹⁰ Elemzése abból indul ki, hogy az államok nem objektív adottságaik, hanem vezetőik által kialakított szerepfelfogások mentén értelmezhetők és tipologizálhatók. A politikai vezetők saját államuk nemzetközi szerepéről alkotott kognitív elképzelései meghatározó módon befolyásolják azt, miként érzékelik a nemzetközi környezetet, és hogyan reagálnak arra. E percepciók közvetlenül formálják a külpolitikai magatartást, amelynek célja a döntéshozók által kijelölt szerepek betöltése. Holsti az 1965 és 1967 közötti időszak vezetői megszólalásainak tartalomelemzésére támaszkodva összesen tizenhét, egymástól elkülöníthető külpolitikai szerepfelfogást határoz meg.¹¹

Ilyen szerepfelfogás lehet például a magyar külpolitikában gyakran visszatérő hídszerep, vagy egy olyan közvetítő szerep, amelynek célja a nemzetközi konfliktusok békés rendezésének elősegítése. A nemzeti szerepfelfogások a külpolitikai döntéshozatal szellemi és értelmezési keretének meghatározó elemei, jobb esetben reflektálnak a hazai közvéleményre, valamint a nehezebben megfogalmazható nemzeti identitásra, illetve a nemzetközi viszonyokra, hiszen mégis ez utóbbiak jelölik ki egy adott ország mozgásterét, s ehhez alkalmazkodva kell a vezetőknek megtalálni a megfelelő szerepet. Ebből a szempontból a nemzeti szerepfelfogás tehát az állam külső környezethez való viszonyulásának és nemzetközi funkcióinak mentális leképeződése.

A szerepelmélet a magyar szakirodalomban kevésbé kutatott terület, és sok új lehetőséggel kecsegtet. Eddig csak Hettyey András elméleti összefoglalóval összekötött, német külpolitikára alkalmazott elemzése érhető el magyar nyelven.¹² Ezzel szemben

¹⁰ Holsti, Kalevi J. (1970): *National Role Conceptions in the Study of Foreign Policy*. *International Studies Quarterly*, 14(3), 233–309.

¹¹ Ezek a következők: regionális védelmező, a forradalom bátyja, felszabadító, antiimperialista szereplő, regionális vezető, a hit védelmezője, fejlesztő, közvetítő-integrátor, aktív független, befolyásgyakorló, jó szomszéd, híd, hűségesszövetséges, független, kiegyensúlyozó, alárendelt szövetséges, szatellitállam. Lásd bővebben Holsti 1970.

¹² Hettyey András (2018): *Új perspektívák a külpolitika elemzésben: a szerepelmélet és gyakorlati alkalmazása Németország példáján*. *Hadtudományi Szemle*, 11(2), 127–141.

a nemzetközi (általunk vizsgált alapvetően angol és török nyelvű) szakirodalom az utóbbi évtizedekben a Holsti által javasolt szerepfelfogások számát bővítve, újabb megközelítéseket javasolva igen terjedelmes méretűvé duzzadt (lásd később).

A tanulmány szűkebb témájául választott török külpolitika értelmezésére vállalkozó szerepelméleti megközelítések szintén gazdag szakirodalmi anyagot tesznek ki napjainkra. Ezek közül külön ki kell emelni Erkan Şula munkásságát, aki doktori disszertációjában a 2002 és 2014 közötti török külpolitikai nyilatkozatok kódolásával hatalmas adatbázist építve, mélyreható elemzést tett közzé az adott időszakra vonatkozó szerepek alakulásáról.¹³ Három dimenzió mentén operacionalizálta a külpolitikai szerepfelfogásokat: a szerepek megjelenési gyakoriságát, azok szövegbeli terjedelmét, valamint regionális irányultságát véve górcső alá. Kevésbé monumentális, de újszerű megközelítéseket alkalmazva számos egyéb tanulmány elemezte a török külpolitikai szerepek változását, új szerepek bevezetésével,¹⁴ vagy kétoldalú kapcsolatokban,¹⁵ akár komparatistikai megközelítésben.¹⁶ Ezek közül külön megemlítendő az Afrikával foglalkozók,¹⁷ amelyek például geopolitikai megközelítéseket is tartalmaztak. Kiemelendők a török humanitárius segélyezés szerepelméleti értelmezését boncoló tanulmányok is.¹⁸ Ugyanakkor ezek – ha meg is jelent bennük némi regionális dimenzió –, nem koncentráltak kifejezetten Afrika szarvára, ami újabb indokot szolgáltat egy, a régióra fókuszáló elemzésre.

Módszertanilag jelen tanulmány a legfontosabb török külpolitikai döntéshozó, Recep Tayyip Erdoğan államfő beszédeit veszi górcső alá. A beszédek kiválasztásában a Török Elnöki Hivatal online adatbázisában¹⁹ (2014–2025) található török nyelvű beszédeket vettem alapul, amelyek a vonatkozó kulcsszavak – Szomália, Eritrea, Etiópia, Dzsibuti, Szudán és Afrika szarva – közül legalább egyet tartalmaztak. A keresés kétoldalú találkozókon, Törökországban és máshol tartott különböző tematikájú rendezvényeken elhangzott szövegeket adott ki, amelyek számos szerep beazonosítását tették lehetővé. A vonatkozó kifejezések használatával összesen 38 szöveget vizsgáltam meg, amely elég nagyszámú volt ahhoz, hogy szövegelemzési módszerekkel beazonosíthassak különböző szerepeket.

¹³ Şula, İsmail Erkam (2017): *Regional Directions of National Role Conceptions: Turkey's Foreign Policy in its Neighborhood*. Ankara: Bilkent University.

¹⁴ Başer, Ekrem T. (2015): *Shift-of-axis in Turkish Foreign Policy. Turkish National Role Conceptions Before and During AKP Rule*. *Turkish Studies*, 16(3), 291–309; Aras, Bülent – Görener, Aylin (2010): *National Role Conceptions and Foreign Policy Orientation: The Ideational Bases of the Justice and Development Party's Foreign Policy Activism in the Middle East*. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 12(1), 73–92.

¹⁵ Battaloglu, Nesibe Hicret (2021): *Ideational Factors in Turkey's Alignment with Qatar and Their Impact on Regional Security*. *The International Spectator*, 56(4), 101–118.

¹⁶ Kotelis, Andreas – Triantaphyllou, Dimitrios (2025): *National Role Conceptions of Greek and Turkish Foreign Policies. A Bilateral Assessment*. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 27(1), 56–72.

¹⁷ Cannon, Brendon J. – Donelli, Federico (2024): *Turkey-Africa Relations and Turkey's National Role Conception as the Centre Country. Continuity or a Break with the Past?* *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 26(3), 295–310; Donelli, Federico – Cannon, Brendon J. (2026): *Beyond National Boundaries: Unpacking Türkiye's Role in the Sahel and Beyond Through Geopolitical Imagination*. *Geopolitics*, 31(4), 1344–1368.

¹⁸ Dal, Emel Parlar – Tüzgen, Nilay (2025): *Questioning Emerging Humanitarian Actors: Role Adaptation of Brazil and Türkiye in the Changing International Development Landscape*. *Contemporary Politics*, 31(5), 737–757; Altunisik, Meliha Benli (2022): *Humanitarian Diplomacy as Turkey's National Role Conception and Performance: Evidence from Somalia and Afghanistan*. *Southeast European and Black Sea Studies*, 23(3), 657–673.

¹⁹ *T. C. Cumhurbaşkanlığı*. [online], 2025. Forrás: TCBB [2025. 12. 30.].

1. táblázat: A török államfői beszédek alapján beazonosítható szerepek (2014–2025)

Szerep	Gyakoriság (előfordulás)
Humanitárius/fejlesztési segélyezési szerep	18
Testvéri-kulturális partner	15
Stratégiai-gazdasági partner	11
Posztkoloniális normatív aktor	9
Közvetítő/béketeremtő	7

Forrás: a szerző szerkesztése

A beszédek alapján megállapítható (1. táblázat), hogy a legdominánsabb szerep a humanitárius és fejlesztési segélyezési (18-szor említi). Szomália említése szinte kivétel nélkül humanitárius kontextusban történik: éhínség, állami összeomlás, újjáépítés és társadalmi stabilizáció kapcsán. Erdoğan többször hangsúlyozza, hogy 2011-ben – amikor „a nemzetközi közösség szemet hunyt” (*uluslararası toplumun gözlerini kapattığı*) – ő volt az első nemzetközi vezető, aki személyesen Mogadishuba látogatott. Ez a narratíva Törökországot olyan aktorként pozicionálja, amely nem feltételes, nem instrumentális segítséget nyújt, hanem őszinte (*samimi*) és ember (*insani*) alapon cselekszik. A TİKA, a civil szervezetek, valamint az egészségügyi és lakhatási projektek rendszeres említése a fejlesztési szerepet intézményesített, hosszú távú jelenlétként mutatja be.

Ezzel szorosan összefonódik a testvéri és kulturális partner szerepe, amely a beszédek nyelvezetében a „testvéreink” (*kardeşlerimiz*) kifejezés gyakori használatában ölt testet. Erdoğan nemcsak politikai, hanem történelmi és vallási közösségként beszél Afrika szarváról, utalva az oszmán korszakig visszanyúló kapcsolatokra (*tarihi ve kültürel bağlarımız*).

A beszédek harmadik markáns eleme a közvetítő szerep (*arabuluculuk rolü*). Az Etiópia és Szomália közötti feszültségek kapcsán többször hivatkozott az Ankara-folyamatra, ennek keretében pedig Törökországot pártatlan, megbízható és intézményesített mediátorként mutatja be. Erdoğan expliciten hangsúlyozza az „*adil, tarafsız ve güven veren*” (igazságos, pártatlan és bizalmat keltő) közvetítői karaktert, amelyet nemcsak regionális, hanem globális szinten is elismert szerepként állít be. Ebben az értelemben Afrika szarva Törökország számára nem periféria, hanem olyan tér, ahol a középhatalmi (*middle power*) ambíciók gyakorlati formát öltenek.

A kelet-afrikai országok említése ugyanakkor gazdasági és stratégiai kontextusban is megjelenik. Etiópia és Dzsibuti Erdoğan narratívájában Afrika stratégiai kapuja (*stratejik kapısı*), ahol a török befektetések, infrastrukturális projektek és kereskedelmi jelenlét a *kazan-kazan* (*win-win*) elvre épül. A hangsúly itt tudatosan különbözik a klasszikus nagyhatalmi diskurzustól: Törökország nem kizsákmányoló befektetőként, hanem a fejlődéshez hozzájáruló partner szerepében jelenik meg.

Végül, de nem utolsósorban, Erdoğan afrikai diskurzusa erőteljesen posztkoloniális jellegű. A beszédek visszatérő eleme a nyugati hatalmakkal szembeni kritika, különösen a *post-modern kolonyalizm* (posztmodern kolonializmus) vádjá. Ezzel szemben Törökország önmagát alternatív normatív aktorként pozicionálja, amely tiszteletben tartja az afrikai államok szuverenitását, és nem tekinti a kontinenst pusztán piacnak vagy

geopolitikai játszmák színterének. Ez a szerep nemcsak erkölcsi felsőbbrendűséget sugall, hanem politikai tőkét is termel Ankara számára az afrikai elit és közvélemény körében.

2. táblázat: Kvantitatív tartalomelemzési táblázat, a szerepek egyes országok viszonyában való megjelenése

Ország	Humanitárius / fejlesztési segélyezés	Testvéri-kulturális partner	Stratégiai-gazdasági partner	Posztkoloniális normatív aktor	Mediátor
Szomália	3	2	1	2	1
Eritrea	0	0	0	0	0
Etiópia	1	2	3	2	1
Dzsibuti	1	0	2	1	0
Szudán	2	1	0	3	1

Megjegyzés: 0 = nem jelenik meg, 1 = marginális, 2 = rendszeres, de nem domináns, 3 = domináns szerep.

A táblázat nem a politikai realitást, hanem a szerepfelfogás relevanciáját mutatja

Forrás: a szerző szerkesztése

Ugyanakkor a beszédek tartalomelemzése (2. táblázat) egyértelműen azt mutatja, hogy Törökország az Afrika szarva térségében nem egységes, homogén külpolitikai szerepfelfogást érvényesít, hanem országonként differenciált, hierarchizált szerepköröket igyekszik megjeleníteni. A diskurzív intenzitás számszerűsítése lehetővé teszi, hogy a szerepelméleti megközelítést empirikusan is alátámasszuk, és megkülönböztessük a domináns, illetve alárendelt szerepeket az egyes bilaterális kapcsolatokban.

Ahogy említettük, Szomália esetében a humanitárius és fejlesztési segélyezési szerep egyértelmű dominanciát mutat. A diskurzus hangsúlyosan épít az újjáépítésre, az intézményes jelenlétre és a „nem hagyjuk magukra” típusú morális ígéretekre; Törökország a humanitárius jelenléttel már-már patrónusként jelenik meg – lényegében a katonai jelenlét is ennek keretében, mintegy segítségként interpretálódik. Ezt a domináns szerepet kiegészíti a testvéri-kulturális partnerség, valamint a posztkoloniális normatív aktor szerepe, amelyek legitimációs funkciót töltenek be, de nem válnak önállóan irányadóvá. A közvetítői és stratégiai-gazdasági elemek jelen vannak ugyan, ám ezek alárendelt szerepet játszanak, ami aszimmetrikus, államépítő jellegű szerepfelfogásra utal.

Etiópia esetében ezzel szemben a stratégiai-gazdasági partner szerepe válik meghatározóvá. A beszédek Etiópiát következetesen regionális stabilizátorként és politikai súllyal rendelkező szereplőként ábrázolják, különös tekintettel az Afrikai Unió intézményi központi szerepére. Ankara ebben az összefüggésben nem gondoskodó vagy beavatkozó aktorként jelenik meg, hanem egyenrangú partnereként, amely gazdasági, diplomáciai és oktatási együttműködésen keresztül kívánja elmélyíteni kapcsolatait (ugyanaz utóbbi dimenziók megjelennek Szomália esetében is, azonban ott főleg a segítségnyújtás keretében). A testvéri-kulturális és posztkoloniális normatív elemek fontos retorikai háttérként szolgálnak, ugyanakkor nem írják felül a stratégiai partnerség dominanciáját. A humanitárius diskurzus ebben az esetben marginális marad, ami jól mutatja a szomáliai és etióp szerepfelfogás közötti éles különbséget.

Dzsibuti esetében a diskurzus jóval alacsonyabb intenzitású, de funkcionálisan jól körülhatárolt. Törökország ebben a relációban elsősorban stratégiai-gazdasági, illetve

intézményi-logisztikai partnerként jelenik meg. A hangsúly a diplomáciai jelenlétén, a fejlesztési projektek technokrata jellegén és Dzsibuti regionális intézményi szerepén van. Feltűnő ugyanakkor a testvéri-kulturális és a közvetítői szerepek teljes hiánya, ami arra utal, hogy Ankara Dzsibutit nem identitás- vagy normatív alapon közelíti meg, hanem kifejezetten funkcionális, alacsony politikai kockázatú partnerként kezeli.

Szudán esetében a diskurzus súlypontja ismét eltolódik, ezúttal a posztkoloniális normatív aktor szerep irányába. A beszédekben erőteljes erkölcsi nyelvezet jelenik meg, amely a nemzetközi közösség felelősségét, a humanitárius katasztrófa súlyosságát és a tűzszünet szükségességét hangsúlyozza – ezek a napjainkban folyó fegyveres konfliktus árnyékában teljesen érthetőnek is tűnnek. Bár a humanitárius segítségnyújtás és a béketeremtés iránti elkötelezettség is megjelenik, ezek nem kapcsolódnak konkrét, intézményesített közvetítői mechanizmusokhoz vagy strukturált államépítési programokhoz a beszédek alapján. Ennek következtében Szudán esetében visszafogott, normatív megszólalásokra épülő szerepfelfogás rajzolódik ki, amely élesen eltér a Szomáliában tapasztalható aktív beavatkozó mintától.

Összességében a kvantitatív tartalomelemzés rávilágít arra, hogy Törökország az Afrika szarva térségében eltérő, országonként változó szerepeket ölt magára. A szerepelméleti megközelítés szempontjából ez arra utal, hogy Ankara nem egyetlen koherens „Afrikapolitikai” szerepet követ, hanem a helyi politikai, intézményi és normatív környezethez igazítva alakítja ki külpolitikai önreprezentációját. Ez a minta Törökországot nem klaszszikus nagyhatalomként, hanem rugalmas, szerepalapú középhatalomként írja le, amely képes eltérő szerepek párhuzamos fenntartására ugyanazon régió belül.

Geopolitikai körkép: a színpad a szerepekhez

Törökország e szerepproliferációját a régióban zajló biztonsági, geopolitikai, gazdasági folyamatok teszik lehetővé. A stratégiai elhelyezkedésű Afrika szarva évtizedek óta az instabilitás, különböző terrorszervek és kiterjedt kalózkodás, illetve ezzel összefüggően nagy- és középhatalmi versengés területe.²⁰ Az Etiópiából, Eritreából, Dzsibutiból és Szomáliából álló régióban (tágabb értelmezésben még ide tartozik Szudán és Dél-Szudán, valamint Kenya és Uganda) számos konfliktus zajlik. Eközben a régió jelentős népességnövekedésen megy keresztül (a szűkebben vett terület lakossága hamarosan eléri a 200 millió főt), fontos migrációs kibocsátó központ is. Az etnikai és vallási alapon sokszínű, változatos államisági és koloniális múlttal rendelkező államok között is vannak feszültségek és területi viták; több ország a másiktól függetlenedett, akár több évtizedes harcok után: Szudántól 2011-ben Dél-Szudán, Eritrea pedig Etiópiától 1993-ban (legutóbb pedig Izrael ismerte el Szomáliföldet önálló államként Szomália ellenében).²¹ De katonai összecsapásokra is sor került a régió országai között, így Szomália és Etiópia között 1977–78-ban (ogadeni háború) vagy Etiópia és Eritrea között (1998–2000). A közelmúltban folyó polgárháborúk (Szomália: 1991–; Dél-Szudán: 2013–2020; Etiópia: 2020–2022;

²⁰ Marsai 2020.

²¹ Ali, Faisal: *Israel Becomes First Country to Recognise Somaliland*. [online], 2025. 12. 26. Forrás: Aljazeera [2025. 12. 30.].

Szudán: 2023–) és a jelenleg is zajló etnikai villongások és fegyveres konfliktusok a terület esetleges balkanizációját vetítik előre.

Jelenleg a legnagyobb kihívást a Szomáliában, Etiópiában és Szudánban zajló polgárháborúk jelentik. Az előbbiben 1991-től dúl a háború, ami miatt a központi kormányzat nem rendelkezik teljes kontrollal az ország minden része fölött, az északnyugaton lévő Szomáliföld *de facto* függetlenedett a Mogadishuban lévő kormánytól, illetve a nemzetközi támogatás ellenére még mindig komoly kihívást jelent az as-Sabáb dzsihadista terrorszervezet az ország déli és középső területein. Bár a korábban a „bukott államok” (*failed states*) egyik mintapéldájaként kezelt államban a helyzet jobb, mint két évtizeddel ezelőtt.

A Vörös-tenger és az Ádeni-öböl közelsége miatt a világ és főleg Európa kereskedelme szempontjából fontos régióban számos nagy- és középhatalom (tradicionálisan Olaszország, Franciaország és az Egyesült Királyság, illetve az Egyesült Államok és Oroszország) igyekszik építeni befolyását, de az utóbbi évtizedekben több közel-keleti ország is aktívan megjelent a területen. Az utóbbi években bázisépítési lázat láthattunk, ahogy a közel-keleti versengő hatalmak mind igyekeztek régiós szövetségeseiket találni és támaszpontokat létesíteni. Ennek köszönhetően a „bázisdiplomácia” a virágkorát éli. Ennek egyik letéteményese Dzsibuti, ahol több országnak van katonai bázisa (Egyesült Államok, Franciaország, Japán, Kína, Olaszország), illetve Szaúd-Arábia írt alá szerződést egy támaszpont létesítéséről, miközben India is kifejezte érdeklődését bázis létesítéséről; ezenkívül pedig brit, német és spanyol kontingensek is vannak az országban (2017-ben pedig a nagykövetség jelezte, hogy nyitottak egy esetleges török bázis²² létesítésére).

Eritréában az Egyesült Arab Emírségek létesített katonai bázist (Aszab, bár onnan mostanra kivonult), de Oroszország is érdeklődött a lehetőségekről.²³ Szomáliában az Egyesült Államok, az Egyesült Arab Emírségek (amely Szomáliföldön Berbera és Bosaso kikötőjében, illetve Mogadishu mellett rendelkezett bázissal, de ezekből végül kivonult),²⁴ illetve Törökország tart fent támaszpontot.

Tehát összességében Afrika szarva geopolitikailag fontos, és hatalmi versengés területe. Törökország megjelenése a régióban számos „régi motoros” hatalom, illetve újak számító középhatalom mellett újabb frontokat nyitott Ankara számára (lásd például a Közép-Ázsiától Afrikáig húzódó orosz–török versengést²⁵).

Testvéri-kulturális partner és az antikolonializmus

Amióta 2005-ben a jelenlegi török kormányzat meghirdette Afrika évét, a kontinens a török külpolitika egyre fontosabb színterévé vált. Ahogy látni fogjuk, Ankara jelentős mértékben fejlesztette gazdasági kapcsolatait (az utóbbi években például egyre fontosabb

²² Sevinç, Özgenur: *Djibouti is Open to Turkey's Efforts to Safeguard Red Sea, Ambassador Says*. [online], 2017. 12. 30. Forrás: Daily Sabah [2025. 12. 30.].

²³ McGregor, Andrew: *Russia in the Red Sea: Port Options in Eritrea (Part Two)*. [online], 2023. 06. 11. Forrás: Jamestown [2025. 12. 30.].

²⁴ Caato, Bashir Mohamed: *UAE Removing its Military from Bosaso after Angry Somalia ends Agreement*. [online], 2026. 01. 12. Forrás: Middle East Eye [2026. 01. 20.].

²⁵ Pénzváltó Nikolett (2022): *Törökország orosz rulettje. Versengés és együttműködés Európa peremén*. Budapest: MCC Press.

exportpiacra találva a hadiipari termékeit illetően). Az egész kontinenst tekintve első sorban a testvériség és kulturális partnerség (a 38 elemzett beszédben Erdoğan 44-szer említette az „afrikai testvéreink” kifejezést), illetve ezzel együtt az egyenlőség hangsúlyozása legitimálja a török érdeklődést. Afrika szarvához kapcsolódóan további dimenziót jelentenek a közös, muszlim vallás és az ebből fakadó kulturális kapcsolatok, így ösztöndíjak és oktatási intézmények létesítése (3. táblázat).

Ehhez kapcsolódóan Erdoğan gyakran kritizálja beszédeiben a Nyugatot, s a korábbi gyarmatosítókkal szembehelyezkedve egyenlő, fair, partneri kapcsolatot kínál az afrikai országoknak – beleértve a régiót is. Ezt a narratívát könnyű bizonyítani: történelmileg az oszmánok valóban nem játszottak jelentős szerepet a szubszaharai Afrika jelentős részén. Persze Afrika szarva nem volt mentes az oszmán behatástól, a régió északi részén egy ideig formális oszmán hatalom volt, másrészt pedig a muszlim államalakulatokat a birodalom igyekezett a keresztény hatalmakkal szemben támogatni (izgalmas, bár inkább epizódszerű versengést jelentett az oszmán–portugál proxyháború a régióban a 16. század derekán, amikor az utóbbiak a keresztény, az előbbieket a muszlim uralkodókat támogatták fegyverekkel és csapatokkal). Az amúgy sem túl szorosnak mondható kapcsolatok a birodalom összeomlásával és a brit és olasz gyarmatosítás miatt erősen redukálódtak, azonban a 21. század új lehetőségeket hozott.

Ezek a narratívák túlmutatnak a klasszikus államközi diplomácián, és érzelmi, normatív dimenzióval ruházzák fel Törökország afrikai jelenlétét. A testvériség diskurzusa egyben legitimációs funkciót is betölt: Ankara nem külső beavatkozónak, hanem belsőleg elfogadott partnerként kíván megjelenni.

Humanitárius szerep

Törökországnak a régióban kétségkívül a legszorosabb kapcsolatot Szomáliával sikerült kialakítania.²⁶ Ez már csak azért sem magától értetődő, mivel Afrika szarván alapvetően Etiópiával voltak kapcsolatok (nagykövetség, TÍKA-iroda), és az az afrikai nyitás egyik frontországának számított. Azonban Szomália került az érdeklődés középpontjába, miután az akkor még miniszterelnök Recep Tayyip Erdoğan a 2011-ben tomboló éhínség miatt az országba látogatott. A kormányfői látogatás képei bejárták a török médiát, mondhatni megismertette a török közvéleményt Szomália szomorú helyzetével. Erdoğan a kritikus viszonyokról és a török segítségről még a *Foreign Policy*-ben is megjelentett egy cikket.²⁷ Az ügy belpolitikai jelentőségét mutatja, hogy a legnagyobb ellenzéki párt vezetője is az országba látogatott.²⁸ A hazai közönségnek jól mediatisálható és népszerű humanitárius segítségnyújtás nem maradt ennyiben, a következő években egyre szorosabbá vált Mogadishu és Ankara viszonya. Szomáliai hallgatók kaptak ösztöndíjat Törökországban, jelentős mennyiségű segély érkezett az országba, illetve Recep Tayyip Erdoğan nevével ellátva kórházat is átadtak a fővárosban.

²⁶ Berg, Willem van den – Meester, Jos: *Turkey in the Horn of Africa: Between the Ankara Consensus and the Gulf Crisis*. [online], 2019. 05. Forrás: CRU Policy Brief [2025. 12. 30.].

²⁷ Erdoğan, Recep Tayyip: *The Tears of Somalia*. [online], 2011. 10. 10. Forrás: Foreign Policy [2015. 12. 30.].

²⁸ *Kılıçdaroğlu'nun gözünden Somali*. [online], 2011. 09. 11. Forrás: NTV [2025. 12. 30.].

A Török Fejlesztési Segélyezési Ügynökség (TİKA) a legtöbb országban megjelent. Ezzel együtt az ODA-ban is megnőtt Szomália szerepe (bár fontos hangsúlyozni, hogy a fejlesztési segélyezésben más országok kapcsolatában is fontos szerepet töltött be, lásd a török–afganisztáni relációt²⁹), noha az utóbbi években egyértelműen Szíria kapja a legtöbb segélyt. Így például 2023-ban a közel 7 milliárd dolláros török ODA-ból, noha Szomália a tíz legtöbb ODA-t kapó ország között szerepelt, csak mintegy 10,98 millió dollárt kapott.³⁰

A kapcsolat 2015-ben kapott katonai-védelmi jelleget, amikor elkezdődtek egy, a somáli főváros mellett lévő katonai kiképzőbázis építésének munkálatai. Törökország legnagyobb külhoni kiképzőbázisát 2017-ben adták át, amelynek fő célja a somáliai hadsereg kiképzése. A mintegy 4 km² alapterületű, 50 millió dolláros létesítmény 1500 katona képzésére alkalmas. A török katonák száma nem jelentős: mintegy 100 fő kiképző, s 200 fő a tábor védelmére állomásozik ott;³¹ a Yunus Emre Kulturális Intézet pedig külön török nyelvoktatást biztosít a táborban a somáliai katonáknak. A katonai kapcsolatok legújabb fejezeteként pedig a török kormány 2026 februárjában F-16-osokat és ATAK helikoptereket telepített Szomáliába.³²

Törökország befolyásszerzése: a stratégiai-gazdasági partner

Törökország 2005 óta majdnem minden afrikai államban nyitott diplomáciai képviseletet. A 3. táblázat mutatja, hogy a török állam mely intézményei jelentek meg a régióban, illetve hogyan alakultak a gazdasági kapcsolatok.

Ami ez utóbbiakat illeti, tíz–tizenöt évvel ezelőtt a külkereskedelem jóval alacsonyabb volt, addig jelentős növekedés valósult meg napjainkra, főleg a katonai eladások terén.³³ Azonban a számok abszolút értelemben még mindig szerények: a vizsgált öt ország a török exportnak mintegy 0,75%-át, az importnak 0,06%-át teszi ki (összehasonlításképp: Magyarország az export 0,65%-át, az import 0,51%-át adta tavaly). A befektetések terén valamennyivel jobb a helyzet, de megállapítható, hogy a mostani befektetések és bővülő kereskedelmi kapcsolatok a jövőben hozhatnak igazán nagy számokat (bár az mindenképp előny, hogy ebben a relációban a kereskedelmi mérleg masszívan szufficites, ami már a teljes török külkereskedelemtől messze nem mondható el). Törökország tehát megpróbál gazdasági pozíciókat szerezni, a több tízmilliós, akár százmilliós (főleg etióp, kenyai, ugandai és somáliai) piacok a jövőben sokkal nagyobb lehetőségeket kínálnak, már amennyiben egy polgárháború vagy régiós konfliktus nem dönti romba a növekedési kilátásokat. Ugyanakkor még ezek a relatíve alacsony számok is az adott afrikai országok

²⁹ Pénzváltó Nikolett (2021): *Törökország Afganisztánban 2021 előtt – és után? Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések*, 14, 1–9.

³⁰ *Development Co-operation Profiles: Türkiye*. [online], 2025. Forrás: OECD [2025. 12. 30.].

³¹ Rossiter, Ash – Cannon, Brendon J. (2019): *Re-examining the “Base”: The Political and Security Dimensions of Turkey’s Military Presence in Somalia*. *Insight Turkey*, 21(1), 167–188.

³² Fenton-Harvey, Jonathan: *From Aid to F-16s: Turkey’s Hard-Power Turn in Somalia*. [online], 2026. 02. 19. Forrás: The New Arab [2026. 02. 28.].

³³ Yaşar, Nebahat Tanrıverdi: *Unpacking Turkey’s Security Footprint in Africa Trends and Implications for the EU*. [online], 2022. 06. 30. Forrás: SWP Comment 2022/C 42 [2025. 12. 30.].

esetében jelentősnek számíthatnak: Szomália esetében jellemzően az első öt importpartner között van, 2022-ben például közel 9%-kal a negyedik legnagyobb volt.³⁴ Etiópia esetében 3%-ot tett ki³⁵ a török import aránya (8. legfontosabb partner), Szudánnál már 5%-ot (5. legfontosabb partner),³⁶ Eritreában ez az arány több mint 12% volt (4. partner),³⁷ Dzsibutiban közel 6% (5. partner),³⁸ míg a többi ország esetében elhanyagolható volt a török részesedés.

3. táblázat: Török jelenlét és gazdasági kapcsolatok Afrika szarván

Ország	Népesség (millió fő, 2002)	GDP (milliárd dollár, 2022)	GDP/fő (dollár, 2022)	Török export (millió dollár, 2023)	Török import (millió dollár, 2023)	Nagykövetség megnyitása	Yunus Emre Intézet	Maarif Vakfi iskolák	TİKA	Védelmi együttműködés vagy katonai képzési megállapodás
Etiópia	123	126,7	1027	307	37	1933–1984/2006	–	X	2005	2011/2014/2021
Eritrea	3,7	2,07*	644*	39	0,12	2013	–	–	–	–
Dzsibuti	1,1	3,5	3136	472	0,412	2013	–	X	2014	2015/2024
Szomália	17,6	10,4	592	425	1,023	1979–1991/2011	Mogadishu, TURKSOM	X	2011	2012/2013/2016/2024
Szudán	47	51,6	1102	348	145	1957	Nyala, Khartoum	X	2006	2017

*2011-es adat

Forrás: a szerző szerkesztése

A régióban három országgal, elsősorban Etiópiával, Szudánnal és Szomáliával épültek ki szorosabb kapcsolatok. A több mint 130 milliós, gyorsan növekvő népességű Etiópiával a gazdasági nexus is látványosan fejlődött, Törökország jelenleg több mint 2,5 milliárd dollár értékű befektetésekkel rendelkezik, amivel Kína után a második legnagyobb befektető az országban, egyúttal az afrikai török befektetések mintegy fele ebben az országban összpontosult 2020-ban. Mint említettük, az afrikai kontinensen az első TİKA-irodát Etiópiában nyitották meg 2005-ben.³⁹

³⁴ *Country at a Glance Somalia*. [online], 2023. Forrás: AFREXIMBANK [2025. 12. 30.].

³⁵ *Ethiopia*. [online], 2023. Forrás: Observatory of Economic Complexity [2025. 12. 30.].

³⁶ *Sudan*. [online], 2023. Forrás: Observatory of Economic Complexity [2025. 12. 30.].

³⁷ *Eritrea*. [online], 2023. Forrás: Observatory of Economic Complexity [2025. 12. 30.].

³⁸ *Djibouti*. [online], 2023. Forrás: Observatory of Economic Complexity [2025. 12. 30.].

³⁹ *Türkiye – Etiyopya Siyasi İlişkileri*. [online], 2023. Forrás: T.C. Dışişleri Bakanlığı [2025. 12. 30.].

A gazdasági összefonódásnál is meghatározóbb volt, hogy a közelmúltban az etióp polgárháború idején Ankara drónokat adott el Addisz-Abebanak,⁴⁰ ami jelentős segítséget nyújtott a kormánzatnak a lázadók legyőzésében, egyúttal a két kormány katonai együttműködési megállapodást kötött 2021-ben. A régiós előretörésben a katonai dimenzió meghatározó szerepet játszik még Dzsibuti esetében is, amely nincs kifejezetten a török érdeklődés homlokterében, de 2024 februárjában katonai megállapodást írtak alá.⁴¹

Szudán esetében is az utóbbi tíz évben vált szorosabbá a kapcsolat. Ezt elősegítette, hogy a 2019-ig regnáló vezető, a Szudáni Iszlamista Mozgalomból kiemelkedő, a hatalmat 1989-ben megszerző Omar al-Basír a muszlim vallási konzervativizmusra építve hozta⁴² létre rezsimét – ideológiailag tehát relatíve közelíthető volt a szintén iszlamista gyökerekkel rendelkező török kormányzathoz. Erdoğan 2017-es látogatásakor sikerült megállapodni a kereskedelem fejlesztéséről, illetve a korábban oszmán fennhatóság alatt lévő, stratégiai fontosságú Suakin szigetének 99 évre történő koncesszióba vételéről.⁴³ A tervek szerint turisztikai céllal a török állam fejleszti majd a szigetet – sajtóhírek szerint viszont az is felmerült, hogy ott katonai bázis is létesüljön. A török hadihajók jelenléte nem lenne meglepő, már 2015-ben is közös hadgyakorlatot rendeztek a szudáni flottával.⁴⁴ A 2019-es puccs után úgy tűnt, hogy az előző években induló együttműködés zátonyra fut, azonban az ország új vezetőjének, al-Burhannak (aki maga is az iszlamista mozgalomban kezdte karrierjét) 2021-es látogatása lényegében a korábbi irányvonal folytatását jelentette. Ahogy Etiópiának, úgy Szudánnak is adtak el török drónokat.

Mint láttuk, Szomália kapcsán alapvetően humanitárius és kisebb részben béketeremtő szerepben jelenik meg Törökország, az utóbbi években – különösen az Etiópia és Szomália közötti konfliktus menedzselése közben – aláírt új megállapodások a gazdasági kapcsolatokat is megerősítették. Így 2024 márciusában egy *offshore*, energiahordozókra vonatkozó megállapodást kötöttek,⁴⁵ ami kifejezetten előnyös helyzetbe hozza a török felet.⁴⁶ A 2025-ös év végén pedig a Török Fegyveres Erők nyugdíj- és befektetési alapja, az OYAK kötött halászati szerződést Szomáliával. A megállapodás részeként az e keretben létrehozott SOMETURK vállalat felel majd a Szomália kizárólagos gazdasági övezetében folytatott halászati tevékenységekhez kapcsolódó valamennyi engedélyezési eljárás kezeléséért. A szomáliai felségvizeken történő halászatra vonatkozó engedélyeket kizárólag a SOMETURK bocsátja ki.⁴⁷ A több mint 3000 km hosszú szomáliai partvonal, s majdnem

⁴⁰ Ali, Mohamed Abdolgader: *UAE, Turkey, and Iran: Why Rival Powers are Backing Ethiopia's Government*. [online], 2022. 02. 14. Forrás: The Arab [2025. 12. 30.].

⁴¹ Tekin, Esra: *Turkish, Djiboutian Defense Chiefs Sign Military Training, Military Financial Cooperation Pacts*. [online], 2024. 02. 19. Forrás: AA [2025. 12. 30.].

⁴² Mashamoun, Jihad: *Turkey and Sudan: An Enduring Relationship?* [online], 2022. 07. 20. Forrás: Middle East Institute [2025. 12. 30.].

⁴³ *Turkey to Remain on Sudan's Suakin Island for Civilian Purposes*. [online], 2019. 04. 16. Forrás: Daily Sabah [2025. 12. 30.].

⁴⁴ Winsor, Morgan: *Turkish Warships Dock in Sudan for Joint Drills Ahead of Sudanese Elections*. [online], 2015. 06. 04. Forrás: International Business Times [2025. 12. 30.].

⁴⁵ Akin, Ezgi: *After Defense Deal, Turkey and Somalia Ink Energy Accord Amid Somaliland Tensions*. [online], 2024. 03. 07. Forrás: Al-monitor [2025. 12. 30.].

⁴⁶ Malin, Mohamed: *Using the Domestic Revenue Mobilisation Lens to Assess Somalia's Oil Agreement with Türkiye*. [online], 2025. 05. 22. Forrás: LSE Blogs [2025. 12. 30.].

⁴⁷ *Türkiye, Somalia Sign Deal to Cooperate in Fisheries Sector*. [online]. Forrás: Daily Sabah [2025. 12. 30.].

0,9 millió km² EEZ kiváló lehetőségeket rejt – a központi kormányzat gyengeségéből fakadóan az utóbbi évtizedekben a területen folyó illegális tevékenységek visszaszorítására is nyílhat némi remény.

A mediátori szerep

Ahogy korábban említettük, a régióban zajló háborúk, nem állami csoportok jelenléte kiváló lehetőséget teremt a beavatkozásra. Azonban Törökország a jó bilaterális kapcsolatokat és diplomáciai súlyát igyekszik közvetítői szereppé alakítani, amelyek, bár nem mindig járnak eredménnyel (lásd Szomália és Szomáliföld vagy Tigráj esetében Etiópiában), a közelmúltban két konfliktusban is komolyabb szereplővé sikerült válnia, s némi eredményt is sikerült felmutatnia.

Etiópia–Szomália

Etiópia 2024. január 1-jén egy haditengerészeti kikötő létrehozására megállapodást kötött a *de facto* független Szomálifölddel, rögtön Mogadishu kritikáját, egyúttal Ankara aggodalmát váltva ki.⁴⁸ Etiópiának Eritrea 1993-as elvesztése óta nincs tengeri kijárata, importjának túlnyomó része, körülbelül 97%-a a Dzsibutiban lévő Doraleh kikötőjén keresztül zajlik – ezt a kitettséget viszont csökkenteni akarja. A tengeri kijárat a jelenlegi miniszterelnök, Abiy Ahmed egyik főbb külpolitikai célkitűzése lett, ahogy fogalmazott: „egy 150 milliós népesség nem élhet egy földrajzi börtönben.”⁴⁹

A szerződésről szóló híresztelések nem egységesek, a dokumentum tartalma a nyilvánosság számára nem ismert.⁵⁰ A felek egy 20 km-es tengerszakasz (egyesek szerint 20 km²-es terület) haszonbérletbe adásáról állapodtak meg, amelyen Etiópia katonai (egyes nyilatkozatok szerint kereskedelmi célra is szolgáló) kikötőt építene, cserébe más koncessziókért, elsősorban Szomáliföld közeljövőben történő elismeréséért. Noha egyelőre az etióp törvényhozás nem lépett, Muse Bihi Abdi, szomáliföld akkori államfője, optimista nyilatkozatokat tett az elismerést illetően. Mindenesetre hasonló megállapodás született már 2017-ben Etiópia és Szomáliföld között: akkor pénzért cserébe Berbera kikötőjének 19%-át bérelte volna Etiópia, azonban a rendszeres fizetés elmaradása miatt ez a megegyezés kútba esett; a mostani megállapodás az országelismeréssel lényegesen olcsóbb lenne Addisz-Abeba számára, noha diplomáciailag és a régiós konfliktusok kiegyezésének szempontjából sokkal nagyobb árat fizethet.

Az etióp–szomáliföldi megegyezést Mogadishu elítélte, 2024. január 6-án Haszan Sheik Mohamud, Szomália államfője egy határozatot írt alá, amellyel semmisnek nyilvánította azt.⁵¹ Pár nappal később jelentős tüntetést is szerveztek a fővárosba. Noha

⁴⁸ Tekin, Esra: *Türkiye Voices Concern over Agreement between Ethiopia, Somalia's Breakaway Region*. [online], 2024. 01. 04. Forrás: AA [2025. 12. 30.].

⁴⁹ *Feature: „A Population of 150 Million can't Live in a Geographic Prison” – PM Abiy Ahmed*. [online], 2023. 10. 14. Forrás: Addisstandard [2025. 12. 30.].

⁵⁰ *The Stakes in the Ethiopia-Somaliland Deal*. [online], 2024. 03. 06. Forrás: Crisis Group [2025. 12. 30.].

⁵¹ Sheikh, Abdi: *Somalia President Signs Law Nullifying Ethiopia-Somaliland Port Deal*. [online], 2024. 01. 07. Forrás: Reuters [2025. 12. 30.].

a szomáli fél nem ellenezte, hogy Etiópia kereskedelmi céllal kikötőkben tulajdonrészt szerezzen, ellenezte a katonai bázis létesítését a *de jure* szomáliai földön, és a szakadár terület elismerésének már csak a gondolatát is. A szerződés pontos szövegének ismerete mindenesetre növeli a bizonytalanságot és találgatásokra adott okot.

Az etióp fenyegetés ellensúlyozására Mogadishu megpróbálta szövetségeseit felsorakoztatni maga mellett, ha már a katonai erőviszonyok és az al-Sabáb elleni etióp katonai segítség miatt nem lett volna ildomos katonai akcióval fenyegetőznie. Mogadishu szerencséjére nemcsak Dzsibuti és Eritrea sorakozott fel mellette, de az Egyesült Államok és számos más, a régióban érdekelt középhatalom (Katar, Szaúd-Arábia) is, így az egyébként Szomáliföldön jelentős befektetésekkel rendelkező Egyesült Arab Emírségek is. Az Etiópiával eleve rossz viszonyt ápoló egyiptomi kormányzat a szomáliai elnököt meg is hívta Kairóba, illetve az államfő, Abd el-Fattáh esz-Szíszi január végén azt nyilatkozta, hogy „nem engedi, hogy bárki fenyegetse Szomáliát vagy a biztonságát.”⁵²

Törökország ebben a helyzetben egyértelműen Mogadishu mellett állt ki. Mogadishuval február elején tízéves védelmi és kereskedelmi egyezményt kötött⁵³ (március elején ezt egy energetikai megállapodás követte), amely alapján Ankara vállalta az adott időtávon a szomáliai haditengerészet fejlesztését, felszerelését és kiképzését cserébe az ország EEZ-jéből származó jövedelmek 30%-áért.⁵⁴

A kérdés, hogy Törökország milyen képességekkel rendelkezik a szomáliai vizek esetleges biztosítására. Noha Afrika szarva a török felségvizektől és EEZ-ktől meglehetősen messzeségben van, az utóbbi években a török flotta akcióradiusza és ütőképessége jelentős mértékben nőtt, ahogy az előző évtizedek hadiipari fejlesztései meghozták a gyümölcsüket.⁵⁵ A 2023-as választások előtt adták át a legnagyobb török hadihajónak számító kétélű támadóhajót, a TCG Anadolut, amely egyszerre képes drónokat és helikoptereket fogadni és több tucat kétélű támadó járművet és partra szálló egységet szállítani; 2024 elején pedig két segédhajót is vízre bocsátottak (TCG Derya és TCG Arif Ekmekçi),⁵⁶ amelyek többek között jelentős mennyiségű üzemanyag és víz szállítására képesek. Közben a török flottafejlesztési program (MILGEM) keretében a jövőben újabb hajók, fregattok és még tengeralattjárók is várhatók. A folyamatosan fejlődő török haditengerészet mostanra a szomáliai partoknál is megjelent, miután a szénhidrogén-lelőhelyek keresésére küldött kutatóhajók védelmére Ankara fregattokat indított útnak. Persze a török haditengerészeti érdeklődés sem új: 2014-ben már egy négy hadihajóból álló török flottilla járta körbe a kontinenst,⁵⁷ amely a 102 napos út alatt 24 ország 25 kikötőjében állt meg.

⁵² *President Sisi Says Egypt will not Allow Any threat to Somalia or its Security*. [online], 2024. 01. 21. Forrás: Reuters [2025. 12. 30.].

⁵³ *Somali, Türkiye ile imzaladığı 10 yıllık Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nı onayladı*. [online], 2024. 02. 22. Forrás: Medyascope [2025. 12. 30.].

⁵⁴ *Turkey Backs Somalia in Ongoing Battle Against Illegal Foreign Trawlers*. [online], 2025. 04. 22. Forrás: AFD [2025. 12. 30.].

⁵⁵ Bíró Dávid (2023): A török védelmi ipar fejlődése és a stratégiai-védelmi kapcsolatok erősödése Törökország és a független Türk Köztársaságok között. *Külgügyi Műhely*, 5(1–2), 273–299.

⁵⁶ Aksan, Sertac: *Donanma'da tarihi gün: 4 platform daha teslim edilecek*. [online], 2024. 01. 18. Forrás: TRT haber [2025. 12. 30.].

⁵⁷ *Barbaros Türk Deniz Görev Grubu yurda döndü*. [online], 2014. 06. 27. Forrás: Anadolu Ajansı [2025. 12. 30.].

Mindenesetre a török közvetítési kísérletek sikerrel jártak: 2024. december 11-én aláírtak Etiópia és Szomália vezetői egy nyilatkozatot.⁵⁸ Ebben a felek megköszönték a török államfő segítségét és Törökország könnyítő (*facilitatory*) szerepét, illetve egymás kölcsönös területi integritásának elismerése mellett ígéretet tettek a kétoldalú viszony javítására. A következő év februárjában Törökország adott otthont a két állam külügyminisztere között folytatott technikai találkozásnak.⁵⁹

Szudán

Míg az etióp–szomáliai viszony újabb válságba csap át Szomaliföld miatt, addig a régió északi részén már 2023 tavasza óta a fegyvereké a szó. Szudánban 2023 áprilisában robbant ki a polgárháború,⁶⁰ az ország keleti részét uraló Abdel Fattah al-Burhan tábornok vezette kormányerők és a nyugati felét ellenőrzésük alá vonó, Mohamed Hamdan Dagalo tábornok, alias Hemedti vezetése alatt álló Gyors Támogató Erők (*Rapid Support Forces*, RSF) között. A két vezető 2019-ben együttműködött az akkor regnáló Omar al-Basir államfő megbuktatásában, azonban kettejük szövetsége nem tartott sokáig, s egyre nagyobb lett a feszültség az RSF sorsát illetően: Burhan a minél gyorsabb integrációját akarta a paramilitáris, de több mint százezer főt számláló RSF-nek a fegyveres erőkhöz, ellenben Dagalo erre legfeljebb egy hosszú periódus végeként lett volna hajlandó.

Az érdekellentét 2023. április 15-én a főváros, Kartúm utcáin véres összecsapásokhoz vezetett. Azóta több százezer ember vesztette életét, több millióan váltak hontalanná és hagyták el az országot. Egyelőre nem látható a harcok vége, bár a háború első szakaszát az RSF nyerte: sikerült kiszorítani a kormányerőket az ország nyugati részéről, a fővárost is ellenőrzés alá vonva. Noha kérdéses, hogy az RSF elég erős lesz ahhoz, hogy az egész országot elfoglalja, az biztos, hogy a különböző, határ menti közösségek és a hadsereg maradékai, kiegészülve az egyre-másra szerveződő milíciákkal, kemény ellenállásra rendezkednek be. Ez összességében elhúzódó harcokat jelent, ami további menekültválsághoz és az ország infrastruktúrájának és egész gazdaságának további pusztulásához vezet majd.

A polgárháború a régió középhatalmait sem hagyta télenkedni: ahogy Etiópia–Szomália esetében, úgy Szudán kapcsán is kialakultak különböző blokkok. Az országgal határos államok, így Eritrea, Egyiptom és Etiópia a kormányerőket támogatja, ellenben az Egyesült Arab Emírségek, a Líbia keleti részét uraló Haftar tábornok és Oroszország a gazdag aranybányák miatt inkább az RSF-et igyekszik segíteni. A Líbia nyugati részén lévő kormányzat s a vele szoros viszonyban lévő Törökország is inkább a szudáni kormányt támogatja.

A környező országok által kezdeményezett mediációs próbálkozások eddig nem jártak sikerrel. Ugyan úgy tűnt, hogy a harcok kirobbanása után pár héttel a feleknek sikerül

⁵⁸ *Ankara Declaration by the Federal Democratic Republic of Ethiopia and the Federal Republic of Somalia facilitated by the Republic of Türkiye*. [online], 2024. 12. 12. Forrás: Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs [2025. 12. 30.].

⁵⁹ Kızıl, Nurbanu Tanrikulu: *Türkiye Hosts 1st Round of Somalia-Ethiopia Technical Talks*. [online], 2025. 02. 18. Forrás: Daily Sabah [2025. 12. 30.].

⁶⁰ *Sudan's Calamitous Civil War: A Chance to Draw Back from the Abyss*. [online], 2024. 01. 09. Forrás: Crisis Group [2025. 12. 30.].

megegyezni a Szaúd-Arábiában folytatott tárgyalások alatt, végül marginális eredményeket értek el, a harcok pedig nem álltak le.

Törökország a harcok leállítására szólította fel a feleket már a konfliktus legelején. Az első pár nap után Recep Tayyip Erdoğan mindkét szudáni vezetővel telefonon egyeztetett,⁶¹ egyúttal felajánlotta, hogy kész közvetíteni a felek között. A török állampolgárok mentése mellett a következő hónapokban is voltak próbálkozások a konfliktus kezelésére Ankara részéről. Nagyobb horderejű fejlemény volt al-Burhan tábornok látogatása 2023. szeptember közepén Törökországban; a kézzelfogható eredmények nélkül záruló találkozó inkább diplomáciai győzelem volt a szudáni vezető számára, aki számos más állam vezetőjével is leült tárgyalni, hogy ezzel saját maga számára biztosíthassa a nemzetközi közösség támogatását hazai ellenfelével szemben.⁶²

Katonailag azonban 2023 második fele is a RSF-nek kedvezett, ahogy láttuk, más közvetítési kísérletek sem jártak sikerrel. Azonban 2024-ben voltak próbálkozások, hogy líbiai–török közvetítéssel mégis újrainduljanak a tárgyalások a felek között,⁶³ noha érdemi eredmény nem született.

Konklúzió

Afrika szarva az utóbbi 10–15 évben a török külpolitika érdeklődésének homlokterébe került. Immár a humanitárius segítségnyújtáson és a növekvő gazdasági érdekek képviseletén túl a régió közelmúltbeli konfliktusaiban is részt vállal. Eddig azt láthattuk, hogy alapvetően a központi hatalmat támogatja (Szomália, Etiópia, Szudán) akár fegyverreladás-sal (Etiópia, Szomália), de közvetítési kísérletekben is részt vesz (Szudán). Törökország egyelőre egyedül Szomáliában tett szert komolyabb befolyásra, amit nemcsak a katonai jelenléte, de a *soft power* tevékenységek révén (lásd a szomáliai elit egy részének törökországi továbbtanulása) is erősít, s képes tartós befolyássá alakítani.

A tanulmány elemzése egyértelműen alátámasztja azt a kiinduló tézist, miszerint Törökország Afrika szarván az elmúlt másfél évtizedben nem pusztán jelenlétet épített ki, hanem tudatosan formált és egymással párhuzamosan működtetett külpolitikai szerepeket. A szerepelméleti megközelítés alkalmazása lehetővé tette annak empirikus bemutatását, hogy Ankara külpolitikai magatartása nem redukálható egyetlen domináns motivációra – például gazdasági terjeszkedésre vagy katonai befolyásszerzésre –, hanem egy sokrétű, diskurzív és gyakorlati elemekből felépülő szerepkészlet mentén értelmezhető.

A vizsgált beszédek alapján a humanitárius és fejlesztési segélyező szerep különösen Szomália esetében válik dominánssá, ahol Törökország kvázi patrónusként jelenik meg, és katonai jelenlétét is e narratív keretbe ágyazza. Ezzel szemben Etiópiában

⁶¹ *Turkey Calls Sides in Sudan Conflict to End Fighting and Return to Negotiations*. [online], 2023. 04. 20. Forrás: Reuters [2025. 12. 30.].

⁶² Español, Marc: *Inside Burhan's Quest for International Legitimacy in Sudan*. [online], 2023. 10. 02. Forrás: The New Arab [2025. 12. 30.].

⁶³ Farhat, Beatrice: *Sudan's Army Ready for 'Indirect' Talks with Hemedti's RSF Via Libya, Turkey*. [online], 2024. 03. 05. Forrás: Al-Monitor [2025. 12. 30.].

a stratégiai-gazdasági partner szerepe kerül előtérbe, míg Dzsibuti esetében Ankara funkcionális, alacsony normatív töltetű együttműködést részesít előnyben. Eritrea esetében minimális kapcsolatokat láthatunk. Szudán kapcsán pedig a posztkoloniális normatív aktor szerepe válik hangsúlyossá, amely erkölcsi és politikai állásfoglalásokon keresztül jelenik meg anélkül, hogy strukturált beavatkozássá alakulna.

A tanulmány egyik legfontosabb megállapítása, hogy Törökország nem egységes „Afrika-politikai” szerepfelfogással rendelkezik, hanem a helyi politikai, intézményi és biztonsági környezethez igazodva alakítja külpolitikai önreprezentációját. Ez a rugalmas szerepalkalmazás jól illeszkedik a középhatalmi külpolitika logikájához, amely nem a strukturális dominanciára, hanem az adaptív jelenlétre és a diskurzív legitimitációra épít.

Felhasznált irodalom

- Akin, Ezgi: *After Defense Deal, Turkey And Somalia Ink Energy Accord Amid Somaliland Tensions*. [online], 2024. 03. 07. Forrás: Al-monitor [2025. 12. 30.].
- Aksan, Sertac: *Donanma'da tarihi gün: 4 platform daha teslim edilecek*. [online], 2024. 01. 18. Forrás: TRT haber [2025. 12. 30.].
- Ali, Faisal: *Israel Becomes First Country to Recognise Somaliland*. [online], 2025. 12. 26. Forrás: Aljazeera [2025. 12. 30.].
- Ali, Mohamed Abdolgader: *UAE, Turkey, and Iran: Why Rival Powers are Backing Ethiopia's Government*. [online], 2022. 02. 14. Forrás: The Arab [2025. 12. 30.].
- Altunisik, Meliha Benli (2022): Humanitarian Diplomacy as Turkey's National Role Conception and Performance: Evidence from Somalia and Afghanistan. *Southeast European and Black Sea Studies*, 23(3), 657–673. Online: <https://doi.org/10.1080/14683857.2022.2131978>
- Ankara Declaration by the Federal Democratic Republic of Ethiopia and the Federal Republic of Somalia facilitated by the Republic of Türkiye*. [online], 2024. 12. 12. Forrás: Republic of Türkiye, Ministry of Foreign Affairs [2025. 12. 30.].
- Aras, Bülent – Görener, Aylin (2010): National Role Conceptions and Foreign Policy Orientation: The Ideational Bases of the Justice and Development Party's Foreign Policy Activism in the Middle East. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 12(1), 73–92. Online: <https://doi.org/10.1080/19448950903507453>
- Barbaros Türk Deniz Görev Grubu yurda döndü*. [online], 2014. 06. 27. Forrás: Anadolu Ajansı [2025. 12. 30.].
- Başer, Ekrem T. (2015): Shift-of-axis in Turkish Foreign Policy. Turkish National Role Conceptions Before and During AKP Rule. *Turkish Studies*, 16(3), 291–309. Online: <https://doi.org/10.1080/14683849.2015.1050958>
- Battaloglu, Nesibe Hicret (2021): Ideational Factors in Turkey's Alignment with Qatar and Their Impact on Regional Security. *The International Spectator*, 56(4), 101–118. Online: <https://doi.org/10.1080/03932729.2021.1994181>
- Berg, Willem van den – Meester, Jos: *Turkey in the Horn of Africa: Between the Ankara Consensus and the Gulf Crisis*. [online], 2019. 05. Forrás: CRU Policy Brief [2025. 12. 30.].
- Besenyő, János (2023): Turkey's Growing Interest in the African Continent. *Journal of Central and Eastern European African Studies*, 1(1–2), 70–89. Online: <https://doi.org/10.59569/jceas.2021.1.1-2.4>
- Besenyő, János – Málnássy, András (2024): Geopolitical Dimension of Libyan Drone Warfare. The Use of Turkish Drones on the North African Battlefields. *Defence And Strategy*, 24(1), 3–17. Online: <https://doi.org/10.3849/1802-7199.24.2024.01.003-017>
- Besenyő János – Oláh Péter (2012): Új szereplő az afrikai kontinensen: Törökország. *Szakmai Szemle*, 2, 66–79. Online: <https://real.mtak.hu/83859/>
- Bíró Dávid (2022): Hegemónia és befolyásszerzés Ankara politikájában: Soft power elemek a kulturális kapcsolatoktól a szunnita iszlám vallási dominanciájáig. *Külgügyi Műhely*, 4(1), 149–174. Online: <https://doi.org/10.36817/km.2022.1.7>

- Bíró Dávid (2023): A török védelmi ipar fejlődése és a stratégiai-védelmi kapcsolatok erősödése Törökország és a független Türk Köztársaságok között. *Külgügyi Műhely*, 5(1–2), 273–299. Online: <https://doi.org/10.36817/km.2023.1-2.13>
- Caato, Bashir Mohamed: *UAE Removing its Military from Bosaso after Angry Somalia ends Agreement*. [online], 2026. 01. 12. Forrás: Middleast Eye [2026. 01. 20.].
- Cannon, Brendon J. – Donelli, Federico (2024): Turkey-Africa Relations and Turkey's National Role Conception as the Centre Country. Continuity or a Break with the Past? *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 26(3), 295–310. Online: <https://doi.org/10.1080/19448953.2023.2236511>
- Country at a Glance Somalia*. [online], 2023. Forrás: AFREXIMBANK [2025. 12. 30.].
- Dal, Emel Parlar – Tüzgen, Nilay (2025): Questioning Emerging Humanitarian Actors: Role Adaptation of Brazil and Türkiye in the Changing International Development Landscape. *Contemporary Politics*, 31(5), 737–757. Online: <https://doi.org/10.1080/13569775.2024.2438516>
- Development Co-operation Profiles: Türkiye*. [online], 2025. Forrás: OECD [2025. 12. 30.].
- Djibouti*. [online], 2023. Forrás: Observatory of Economic Complexity [2025. 12. 30.].
- Donelli, Federico – Cannon, Brendon J. (2026): Beyond National Boundaries: Unpacking Türkiye's Role in the Sahel and Beyond Through Geopolitical Imagination. *Geopolitics*, 31(4), 1344–1368. Online: <https://doi.org/10.1080/14650045.2025.2456024>
- Dudlák Tamás (2018): A török déli nyitás politikája. Soft power eszközök Afrikában. *Afrika Tanulmányok*, 12(1–3), 31–54. Online: <https://doi.org/10.15170/AT.2018.12.1-3.2>
- Dudlák Tamás (2024): Southern Opening. Turkish Soft Power in Sub-Saharan Africa. *Journal of Balkan and Black Sea Studies*, 7(13), 89–114. Online: <https://doi.org/10.56679/balkar.1522642>
- Fenton-Harvey, Jonathan: *From Aid to F-16s: Turkey's Hard-Power Turn in Somalia*. [online], 2026. 02. 19. Forrás: The New Arab [2026. 02. 28.].
- Egeresi Zoltán (2022): Törökország afrikai nyitása. *KKI Elemzések*, 2022/3. Online: <https://doi.org/10.47683/KKIELEMZESSEK.KE-2022.03>
- Erdogan, Recep Tayyip: *The Tears of Somalia*. [online], 2011. 10. 10. Forrás: Foreign Policy [2015. 12. 30.].
- Eritrea*. [online], 2023. Forrás: Observatory of Economic Complexity [2025. 12. 30.].
- Español, Marc: *Inside Burhan's Quest for International Legitimacy in Sudan*. [online], 2023. 10. 02. Forrás: The New Arab [2025. 12. 30.].
- Ethiopia*. [online], 2023. Forrás: Observatory of Economic Complexity [2025. 12. 30.].
- Farhat, Beatrice: *Sudan's Army Ready for 'Indirect' Talks with Hemedti's RSF Via Libya, Turkey*. [online], 2024. 03. 05. Forrás: Al-Monitor [2025. 12. 30.].
- Feature: „A Population of 150 Million can't Live in a Geographic Prison” – PM Abiy Ahmed*. [online], 2023. 10. 14. Forrás: Addisstandard [2025. 12. 30.].
- Hettyey András (2018): Új perspektívák a külpolitika elemzésben: a szerepelmélet és gyakorlati alkalmazása Németország példáján. *Hadtudományi Szemle*, 11(2), 127–141. Online: https://epa.oszk.hu/02400/02463/00039/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2018_02_127-141.pdf
- Holsti, Kalevi J. (1970): National Role Conceptions in the Study of Foreign Policy. *International Studies Quarterly*, 14(3), 233–309. Online: <https://doi.org/10.2307/3013584>
- Kılıçdaroğlu'nun gözünden Somali*. [online], 2011. 09. 11. Forrás: NTV [2025. 12. 30.].
- Kızıl, Nurbanu Tanrıku: *Türkiye Hosts 1st Round of Somalia-Ethiopia Technical Talks*. [online], 2025. 02. 18. Forrás: Daily Sabah [2025. 12. 30.].
- Kotlis, Andreas – Triantaphyllou, Dimitrios (2025): National Role Conceptions of Greek and Turkish Foreign Policies. A Bilateral Assessment. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 27(1), 56–72. Online: <https://doi.org/10.1080/19448953.2024.2318677>
- Lechner Zoltán (2023): Törökország és a poszthegemoniális világrend. *Eurázsiai Szemle*, 3(4), 54–78. Online: <http://real.mtak.hu/id/eprint/182092>
- Malin, Mohamed: *Using the Domestic Revenue Mobilisation Lens to Assess Somalia's Oil Agreement with Türkiye*. [online] 2025. 05. 22. Forrás: LSE Blogs [2025. 12. 30.].

- Málnássy András (2023): *A török hadiipar helyzete és tevékenysége az afrikai kontinensen*. PhD-disszertáció. Budapest: Óbudai Egyetem. Online: <https://bdi.uni-obuda.hu/wp-content/uploads/2024/06/Doktori-PhD-ertekezes-Malnassy-Andras.pdf>
- Marsai Viktor (2016): Törökország Afrika-politikája. In Baranyi Tamás Péter – Szálkai Kinga (szerk.): *Újhold. A török külpolitika útkeresése a 21. század elején*. Budapest: Antall József Tudásközpont, 296–313.
- Marsai Viktor (2020): A közel-keleti hatalmak versenyfutása Kelet-Afrikaért – a fókuszban Szomália. *Külgügyi Szemle*, 19, 156–178. Online: https://hiia.hu/wp-content/uploads/2021/02/KSz_kulonszam_Marsai.pdf
- Mashamoun, Jihad: *Turkey and Sudan: An Enduring Relationship?* [online], 2022. 07. 20. Forrás: Middle East Institute [2025. 12. 30.].
- McGregor, Andrew: *Russia in the Red Sea: Port Options in Eritrea (Part Two)*. [online], 2023. 06. 11. Forrás: Jamestown [2025. 12. 30.].
- Pénzváltó Nikolett (2021): Törökország Afganisztánban 2021 előtt – és után? *Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések*, 14, 1–9. Online: <https://bit.ly/3Swz1H>
- Pénzváltó Nikolett (2022): *Törökország orosz rulettje. Versengés és együttműködés Európa peremén*. Budapest: MCC Press.
- Petrőcz, Jordán Olivér (2023): Turkey in the Horn of Africa. Turkish-Somali Military Connections Focused on the Turkish Military Camp in Mogadishu, Somalia. *Journal of Central and Eastern European African Studies*, 3(4), 44–57. Online: <https://doi.org/10.59569/jceas.2023.3.4.220>
- President Sisi Says Egypt will not Allow any threat to Somalia or its Security*. [online], 2024. 01. 21. Forrás: Reuters [2025. 12. 30.].
- Rossiter, Ash – Cannon, Brendon J. (2019): Re-examining the “Base”: The Political and Security Dimensions of Turkey’s Military Presence in Somalia. *Insight Turkey*, 21(1), 167–188. Online: <https://doi.org/10.25253/99.2019211.09>
- Sevinç, Özgenur: *Djibouti is Open to Turkey’s Efforts to Safeguard Red Sea, Ambassador Says*. [online], 2017. 12. 30. Forrás: Daily Sabah [2025. 12. 30.].
- Sheikh, Abdi: *Somalia President Signs Law Nullifying Ethiopia-Somaliland Port Deal*. [online], 2024. 01. 07. Forrás: Reuters [2025. 12. 30.].
- Somali, Türkiye ile imzaladığı 10 yıllık Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması’nı onayladı*. [online], 2024. 02. 22. Forrás: Medyascope [2025. 12. 30.].
- Sudan*. [online], 2023. Forrás: Observatory of Economic Complexity [2025. 12. 30.].
- Sudan’s Calamitous Civil War: A Chance to Draw Back from the Abyss*. [online], 2024. 01. 09. Forrás: Crisis Group [2025. 12. 30.].
- Şula, İsmail Erkam (2017): *Regional Directions of National Role Conceptions: Turkey’s Foreign Policy in its Neighborhood*. Ankara: Bilkent University.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı*. [online], 2025. Forrás: TCBB [2025. 12. 30.].
- Tekin, Esra: *Turkish, Djiboutian Defense Chiefs Sign Military Training, Military Financial Cooperation Pacts*. [online], 2024. 02. 19. Forrás: AA [2025. 12. 30.].
- Tekin, Esra: *Türkiye Voices Concern over Agreement between Ethiopia, Somalia’s Breakaway Region*. [online], 2024. 01. 04. Forrás: AA [2025. 12. 30.].
- The Stakes in the Ethiopia-Somaliland Deal*. [online], 2024. 03. 06. Forrás: Crisis Group [2025. 12. 30.].
- Turkey Backs Somalia in Ongoing Battle Against Illegal Foreign Trawlers*. [online], 2025. 04. 22. Forrás: AFD [2025. 12. 30.].
- Turkey Calls Sides in Sudan Conflict to End Fighting and Return to Negotiations*. [online], 2023. 04. 20. Forrás: Reuters [2025. 12. 30.].
- Turkey to Remain on Sudan’s Suakin Island for Civilian Purposes*. [online], 2019. 04. 16. Forrás: Daily Sabah [2025. 12. 30.].
- Türkiye – Etiyopya Siyasi İlişkileri*. [online], 2023. Forrás: T.C. Dışişleri Bakanlığı [2025. 12. 30.].
- Türkiye, Somalia Sign Deal to Cooperate in Fisheries Sector*. [online]. Forrás: Daily Sabah [2025. 12. 30.].
- Winsor, Morgan: *Turkish Warships Dock in Sudan for Joint Drills Ahead of Sudanese Elections*. [online], 2015. 06. 04. Forrás: International Business Times [2025. 12. 30.].
- Yaşar, Nebahat Tanrıverdi: *Unpacking Turkey’s Security Footprint in Africa Trends and Implications for the EU*. [online], 2022. 06. 30. Forrás: SWP Comment 2022/C 42 [2025. 12. 30.].